

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 292
van **CATHY COUDYSER**
datum: 8 mei 2020

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

Bilaterale culturele samenwerking - Noordrijn-Westfalen

In zijn beleidsnota Buitenlands Beleid 2019-2024 geeft de minister-president aan dat de buurlanden Vlaanderen voornaamste partners zijn en ook deze legislatuur blijven. Naast Nederland onderhoudt Vlaanderen ook al enige tijd nauwe banden met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. De voorbije legislatuur heeft de Vlaamse Regering tweemaal gezamenlijk vergaderd met de regering van Noordrijn-Westfalen. Een eerste gezamenlijke regeringszitting vond plaats in 2015, de tweede in januari 2019.

Tijdens de laatste gezamenlijke regeringszitting werd een protocol aangenomen bestaande uit zeventien gezamenlijke besluiten ter verdieping van lopende samenwerking inzake onder meer chemie, energie, onderwijs en integratie maar daarnaast ook nieuwe samenwerkingsinitiatieven zoals digitalisering in de kunst en architectuur.

Inzake digitalisering in de culturele sector drukken beide regeringen de intentie uit om samen te werken rond digitale cultuur en de uitwisseling van relevante informatie ter zake. Daarnaast is overeengekomen om een jaarlijkse expertenworkshop te organiseren ter verbetering van de samenwerking inzake digitalisering tussen culturele instellingen en organisaties uit enerzijds Vlaanderen en anderzijds Noordrijn-Westfalen. De beide overheden hebben zich daarnaast ook geëngageerd om de samenwerking tussen de relevante netwerken en clusters uit beide regio's te ondersteunen. Tot slot voorziet het gezamenlijke besluit ook in de uitwisseling van expertise over gaming en de versterking van de banden tussen de gamingsector in Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen.

Inzake architectuurbeleid drukken beide regeringen de intentie uit om een langdurige samenwerking ter zake op te zetten. In eerste instantie wordt gestreefd naar de stimulering van kennisuitwisseling om onderlinge discussies en dialoog over architectuur aan te zwengelen. Een proces zou daarnaast worden opgestart om samenwerking op het gebied van architectuurbeleid uit te werken en te verdiepen rekening houdende met volgende prioritaire noden: 1/ondersteuning bieden aan jonge en vrouwelijke architecten; 2/bevorderen van publiek debat over architectuur en ruimtelijke omgeving. Beide regeringen komen overeen om in de toekomst evenementen te organiseren over architectuurbeleid met het oog op versterking van de samenwerking tussen architectuurinstellingen en -beoefenaars uit Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen.

In het besluit met betrekking tot samenwerking op het gebied van taalonderwijs ligt ook de intentie verrat om de kennis van elkaars taal en cultuur aan te moedigen door middel van passende communicatiekanalen of via activiteiten van de Taalunie.

1. Op welke manier is tot op heden uitvoering gegeven aan de intentie om samen te werken rond digitalisering van de culturele sector? Welke actoren langs Vlaamse zijde zijn hierbij betrokken?
2. Werd er het voorbije jaar reeds een expertenworkshop georganiseerd rond digitalisering in de culturele sector? Welke instanties hebben de organisatie van deze workshop op zich genomen en tot welke voorlopige bevindingen of conclusies heeft deze workshop geleid? Is er ook voor dit jaar een workshop in het vooruitzicht gesteld?
3. Welke netwerken en clusters met betrekking tot digitalisering in de culturele sector maken aanspraak voor ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid en die van Noordrijn-Westfalen? Kan de minister verduidelijken hoe deze ondersteuning van overheidswege precies moet opgevat worden?
4. Kan de minister-president een overzicht geven van de stappen die tot op heden zijn ondernomen om de banden tussen de gamingsector in Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen te versterken? Tot welke concrete resultaten hebben deze inspanningen reeds geleid?
5. Tijdens de Vlaamse Week in maart 2019 werd een eerste aanzet gegeven voor verdieping van de samenwerking inzake architectuurbeleid door de organisatie van een conferentie door het Vlaamse Architectuurinstituut in samenwerking met het bevoegde ministerie van Noordrijn-Westfalen.

Kan de minister-president de belangrijkste conclusies van deze conferentie kort schetsen? Welke evenement(en) is/zijn er dit jaar voorzien in het kader van samenwerking en kennisdeling tussen Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen inzake architectuurbeleid?
6. In zijn visienota kunsten geeft de minister-president aan meer aandacht te willen besteden aan architectuur binnen het Vlaamse kunsten-ecosysteem.

Kunnen we voorbeelden uit het beleid van Noordrijn Westfalen met betrekking tot architectuur overwegen om ook in Vlaanderen te implementeren?
7. Hoe wordt gestalte gegeven aan de intentie om elkaars taal en cultuur te kennen en aan te moedigen? Welke communicatiekanalen worden daarvoor ingezet? Tot welke concrete activiteiten of voorbeelden heeft dit geleid?
8. Welke activiteiten heeft de Taalunie het voorbije jaar ondernomen om de kennis van de Nederlandse taal in Noordrijn Westfalen te promoten? In welke initiatieven en/of activiteiten voorziet de Taalunie dit jaar hieromtrent?
9. Hoe evalueert de minister-president de Vlaamse Week die in maart van vorig jaar voor het eerst is georganiseerd door de Algemene Afgevaardigde van de Vlaamse Regering in Duitsland om de brede samenwerking tussen Vlaanderen en Noordrijn Westfalen bij de burgers in Noordrijn-Westfalen in de kijker te zetten? Zal dit initiatief worden herhaald? Zo ja, wanneer is in een nieuwe editie voorzien? Zo neen, waarom niet?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 292 van 8 mei 2020
van **CATHY COUDYSER**

1-2. Tijdens de Vlaamse week, in maart 2019, organiseerde het Departement Cultuur, Jeugd en Media samen met Kunstenpunt twee rondetafels over digitale cultuur: één over digitale archieven en één over live arts en digitale media.

De sessie rond live arts was eerder een verkennende sessie. Uit de sessie kwam naar voor dat samenwerking met technologiebedrijven en kennisinstellingen weliswaar interessant is, maar in de praktijk moeilijk vorm te geven is. Vaak voelt de culturele actor zich geïnstrumentaliseerd of spreekt hij of zij niet de taal van de technologiebedrijven. Een intermediair die de matchmaking doet tussen de verschillende actoren kan hier een oplossing zijn. Verder bleek dat culturele infrastructuur vaak niet is afgestemd op de noden van digital arts. Om de digitale transformatie tot een goed eind te brengen, is een serieuze investering nodig.

Langs Vlaamse zijde zaten voor de tafel rond live arts volgende actoren samen: Eric Joris (Crew), Ief Spincemaille (Werktank), Gerhard Verfaillie (cultuurcentrum Hasselt), Tim De Paepe (playField), Dirk De Wit (Flanders Arts Institute). Moderator was Valery De Smedt.

Mijn administratie is in gesprek met Kunstenpunt en Cultuurconnect om een mogelijk vervolgtraject rond matchmaking op te zetten. Ook de culturele spelers in NRW gaven aan interesse te hebben in een vervolgtraject.

De sessie rond digitale archivering was concreter. Een inhoudelijk sterk debat tussen Pina Bausch Stiftung en VIAA, Kunstenpunt, CEMPER en ROSAS deed naar meer smaken. Als vervolgstap wordt onderzocht of een 10-tal Vlaamse choreografen uitgenodigd kunnen worden voor een werkbezoek aan de Pina Bausch Stiftung om zo met eigen ogen te zien wat de meerwaarde is van zo'n legacy en archiefwerk. Mijn administratie is hiervoor in contact met CEMPER, maar gezien een fysiek bezoek aangewezen is, is de uitwerking opgeschort zolang de beperkende maatregelen door COVID-19 van toepassing zijn.

Voor de sessie rond digitale archieven werden volgende actoren betrokken: Packed (Bart Magnus), VIAA (Debbie Esmans), CEMPER (Veerle Wallebroek, Jan Grieten), Rosas (Floor Keersmaekers), Argos (Sofie Ruysseveldt). De moderatie werd verzorgd door Tom Ruetten (Kunstenpunt).

3. Er zijn al heel wat contacten en samenwerkingen in het veld. De hierboven beschreven rondetafels bouwden verder op de goede banden die werden opgebouwd tussen Kunstenpunt en medienwerk.nrw. De ondersteuning door de overheden is vooral faciliterend en gericht op omstandigheden te scheppen die verdere ontmoetingen stimuleren.
4. Het belang van NRW voor de Vlaamse gamesector hangt in de eerste plaats samen met Gamescom, de internationale game beurs in Keulen. De beurs vindt dit jaar virtueel plaats en VAF bereidt samen met FIT een deelname voor. Twee Vlaamse gamebedrijven nemen met VAF steun deel aan de Frans-Duitse coproductiemarkt voor

videogames' georganiseerd door SpielFabrique (gevestigd in Düsseldorf). Het opzet van dit (online) event is om coproducties te stimuleren, zowel op creatief als financieel vlak. Ook op bedrijfsniveau is er samenwerking. Zo werkt de Vlaamse gameontwikkelaar LuGus Studios samen met de Duitse publisher Astragon Entertainment (gevestigd in Düsseldorf) om de succesvolle Vlaamse drone racing simulator Liftoff op PlayStation 4 en Xbox One uit te brengen.

5. De studiedag *Encounters in Architecture* die het Vlaams Architectuurinstituut samen met het Ministerie voor Regionale Identiteit van Noordrijn-Westfalen op 22 maart 2019 organiseerde, werd bijgewoond door een zeventigtal architecten, beleidsmakers en academici uit Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen die ervaringen en expertises uitwisselden over het architectuurbeleid in beide regio's.

Opvallende thema's tijdens de inhoudelijke debatten waren het wedstrijdklimaat, het unieke Vlaamse concept van de Open Oproep, de slagkracht van de Vlaams bouwmeester en zijn collega's op stadsniveau, en de verschillen en parallellen in de architectuurscultuur van beide gemeenschappen. Er was in NRW grote interesse in de rol van de Vlaams bouwmeester in de wedstrijdcultuur, en hoe jonge architecten daarin kansen krijgen. Vanuit Vlaanderen kan men van NRW leren op het vlak van diversiteit en inclusie. In toekomstige samenwerking en uitwisseling wordt aandacht besteed aan meer kansen voor jonge (en specifiek ook vrouwelijke) architecten.

Om het publiek debat over architectuur aan te zwengelen zou het VAI een internationale presentatie van het Architectuurboek Vlaanderen N°14 organiseren in NRW in het najaar 2020. Maar door de coronacrisis is dit nog niet concreet gemaakt. Er wordt gezocht naar alternatieven zoals een podcast. Op langere termijn wordt gekeken of de presentatie die het VAI in opdracht van de Vlaamse Regering voorbereidt voor het Belgisch paviljoen in Venetië (Architectuurbiënnale van 2020 die uitgesteld wordt naar 2021) in NRW getoond kan worden.

6. In de uitvoering van de visienotakunsten wordt voor architectuur niet meteen gedacht aan nieuw beleid, maar wel is het de bedoeling om bij de subsidiebeslissingen specifieke aandacht te besteden aan architectuurdossiers.
7. Vanuit literatuur is [Trimaran](#) een goed voorbeeld van nauwe en duurzame samenwerking met de deelstaat Noordrijn-Westfalen én Nederland. Het poëzieproject wordt ook ondersteund door de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn.

Trimaran is een poëziemagazine ontstaan uit een samenwerking tussen Kulturstiftung Nordrhein-Westfalen, het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen. Zij financieren het project gezamenlijk: Nederland en Vlaanderen betalen elk een vierde en Duitsland de andere helft. Het initiatief wordt ondersteund door de uitgeverijen Lilienfeld Verlag (Duitsland) en Poëziecentrum (Vlaanderen).

Inhoudelijk is het magazine het resultaat van een samenwerking tussen twee Duitse dichters en een Vlaamse en Nederlandse dichter, die carte blanche kregen om samen iets tot stand te brengen. In de zomer van 2019 liep het eerste nummer van Trimaran van de persen met interviews met spelers uit de poëziescène uit de drie landen, een informatief stuk over poëzie in Vlaanderen sinds 1945 en aanbevelingen over nieuwe vertalingen of over gewenste vertalingen. De kern werd gevormd door de duo's Erik Spinoy (Vlaanderen) en Ulrich Koch (Duitsland) en Annelie David (Nederland) en Esther Kinsky (Duitsland). Het nummer werd voorgesteld tijdens de lezingenzomer in Aken en zou worden voorgesteld op de Leipziger Buchmesse in 2020. In een tweede nummer komen de duo's Peter Holvoet-Hanssen (Vlaanderen) en Jürgen Nendza (Duitsland) en Maria Barnas (Nederland) en Sarah Poschmann (Duitsland) aan bod.

8. De Taalunie werkt in Noordrijn-Westfalen op drie niveaus, namelijk onderwijs van Nederlands als buurtaal in het leerplichtonderwijs, universitaire neerlandistiek en volwassenenonderwijs.

- **Nederlands als buurtaal in het leerplichtonderwijs in Noordrijn-Westfalen:**

In het kader van de samenwerking met NRW vindt sinds 2003 jaarlijks overleg plaats tussen de NTU en de Duitse onderwijsoverheden om mogelijke gezamenlijke projecten en actiepunten te bespreken. Richtinggevend voor deze projecten en actiepunten zijn, naast de eigen beleidskaders van het MSB, de aandachtspunten uit het Protocol van Overeenstemming¹. De vier aandachtspunten tot en met maart 2022 zijn: doorlopende leerlijn Nederlands; professionalisering van lesgevers; Nederlands en de arbeidsmarkt; grensoverschrijdende samenwerking. De cofinanciering vanuit de Taalunie voor gezamenlijke projecten/activiteiten met NRW bedraagt jaarlijks rond de 100.000 euro, verspreid over een twintigtal projecten.

Volgens de statistieken van het *Landesamt für Statistik Nordrhein-Westfalen* hebben in het schooljaar 2017/18² in totaal 28.917 leerlingen aan 196 middelbare scholen verspreid over de verschillende schoolvormen aan het onderwijs in en van het Nederlands deelgenomen. Daarnaast hebben 480 leerlingen aan 22 middelbare scholen onderwijs Nederlands gekregen buiten het reguliere onderwijscurriculum. Omdat het Nederlands aan de *Grundschulen* (basisscholen, t/m 10 jaar) in NRW geen officieel schoolvak is, zijn de aantallen leerlingen in het basisonderwijs niet meegenomen in de statistiek van het *Landesamt*. Voorzichtige ramingen gaan uit van nog eens 8.000 leerlingen.

Verspreid over alle schoolvormen hebben in NRW 466 lesgevers lesbevoegdheid voor het Nederlands. Reeds geruime tijd is er een structureel tekort aan bevoegde lesgevers, waardoor scholen steeds vaker niet in staat zijn het Nederlands als vak in te voeren en aan te bieden.

De keuze voor het vak Nederlands wordt vaak ingegeven door de ouders van de leerlingen. Ouders vinden een goede kennis van en vaardigheid in de buurtaal belangrijk, met name met oog op betere kansen op de grensoverschrijdende (eu)regionale arbeidsmarkt.

NRW is niet het enige Duitse bondsland waar Nederlands wordt aangeboden in het leerplichtonderwijs. In Nedersaksen krijgen zo'n 9.000 leerlingen onderwijs in en van het Nederlands van meer dan 100 leerkrachten. De cofinanciering vanuit de Taalunie bedraagt jaarlijks ong. 30.000 euro, verspreid over een tiental projecten.

- **Neerlandistiek in NRW:** Een studie Nederlands wordt in NRW aangeboden aan zes instellingen voor hoger onderwijs, waarvan vier met een volledig programma en twee met een programma taalverwerving. Het aantal studenten bij deze opleidingen, vooral in taalverwerving, stijgt: van 1.555 in 2015 naar 1.951 in 2019. Ter vergelijking: in totaal gaat het voor heel Duitsland om 2.872 studenten.

- **Volwassenenonderwijs Nederlands:** Volgens het *Landesverband der Volkshochschulen* in NRW volgen ook nog eens ruim 13.000 deelnemers een cursus Nederlands aan een volksuniversiteit (vergelijkbaar met een CVO). De Taalunie biedt geen specifieke ondersteuning aan deze instellingen. Een aantal van de cursisten neemt deel aan een van de examens van het Certificaat Nederlands als een Vreemde Taal (CNaVT).

9. Van zondag 17 tot zondag 24 maart 2019 werd in NRW een eerste Vlaamse week georganiseerd, waar onder meer de afspraken van de 2de gezamenlijke regeringszitting NRW-VL in Brussel op 18 januari 2019 een uitwerking kregen. De week, die op heel

¹ <http://taalunieversum.org/inhoud/grenslandencolloquium/ondertekening-protocol-van-overeenstemming>

² Door de coronacrisis zijn de aantallen voor het lopende schooljaar 2019/20 nog niet bekend gemaakt, maar die liggen, gezien de gestage groei van het aantal leerlingen, nu waarschijnlijk lichtjes hoger. Het aantal leerlingen Nederlands stijgt jaarlijks met ongeveer 1.000 leerlingen..

wat aandacht kon rekenen, heeft de reeds uitstekende samenwerking met deze Duitse deelstaat verder verdiept en verbreed. Uiteindelijk zou een 20-tal leden uit beide regeringen tijdens de week op een of andere wijze present tekenen en de ondersteuning vanuit verschillende administraties in beide gewesten was niet gering. Dit initiatief werd als positief geëvalueerd.

Het is niet meteen de bedoeling het initiatief te herhalen. In eerste instantie wordt ingezet op de opvolging van de toen gemaakte afspraken en plaatsgevonden ontmoetingen. De opvolging gebeurt door AAVR Duitsland, maar is wegens de coronacrisis uitgesteld.

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen Bart Somers heeft in mei twee virtuele ontmoetingen met zijn homologen in NRW, minister van Binnenlandse Zaken Herbert Reul en minister van Integratie Joachim Stamp en ook vanuit het departement Onderwijs kwam de vraag naar verdere opvolging van de afspraken en bezoeken gemaakt tijdens de Vlaamse Week.

Hoewel niet meteen een nieuwe Vlaamse Week wordt voorzien, werkt AAVR Duitsland wel aan een nieuwe gezamenlijke regeringszitting aanvang 2021. Eventueel kan daarna aan een nieuwe editie van de Vlaamse Week worden gedacht.